

082. Bijbelstudie over A KRUTUDEI - DE DAG DES OORDEELS - YOM HADIN

יום הדין

Deel 1: De voorselectie

De 'Krutudei' ofwel in het Hebreeuws יום הדין Yom haDin [de Dag des Oordeels] staat centraal in de viering van Rosh haShana [het Joodse Nieuwjaarsfeest], maar vormt eveneens een belangrijk onderdeel van de algemene christelijke Geloofsbelijdenis, die in elke kerk van kleins af geleerd wordt.

Onkunde en misverstand

En toch bestaat er evengoed nog veel onkunde en misverstand over dit onderwerp. Zo denken velen op grond van o.a. לְבָרָם Ivrim [Hebreeën] 7:25, dat G'd de Vader, de Almachtige, tijdens het laatste Oordeel op de rechterstoel zou zitten en dat Yeshua als een soort advocaat zou fungeren voor de Zijnen: *"Daarom kan Hij ook volkomen behouden, wie door Hem tot G'd gaan, daar Hij altijd leeft om voor hen te pleiten."* **Surinaams:** *"Dat' meki A kan ferlusu den sma trutru di e kon na Gado nanga yepi fu En. Bika A e libi ala ten fu kan taki gi den."* **Hindoestaans:** *"Ohi se cáhe je mánge hai okar dwára Parmeswar se ek howe, u ekdam se bac sake hai. Yeshua to hardam Parmeswar lage jiyé hai usabke khátin máfi mánge ke."* **Javaans:** *"Dadiné Gusti Yeshua bisa nulungi sapa waé sing mara nang nggoné Gusti Elohim liwat Dèkné. Gusti Yeshua bisa ngesiki atiné sak kabèhé, supaya wong kuwi bisa pantes ngadek nang ngarepé Gusti Elohim. Awit Gusti Yeshua slawasé nang ngarepé Gusti Elohim nembungké awaké déwé."* Op dit moment pleit Hij inderdaad bij Zijn Vader voor de gelovigen, maar niet op de Dag des Oordeels, want dan is het namelijk niet Zijn Vader maar Yeshua zelf, die op de rechterstoel zal zitten. Er staat immers geschreven: *"Want ook de Vader oordeelt niemand, maar heeft het gehele oordeel aan de Zoon gegeven!"* **Surinaams:** *"Moro fara a P'pa no e krutu no wan sma, ma A o meki a Manpikin krutu ala sani!"* **Hindoestaans:** *"Báp koi ke uppar faisala nakariga. U i kám ápan Beta ke uppar saup deis hai!"* **Javaans:** *"Gusti Elohim déwé ora ngrutu sapa-sapa. Kwasa kanggo ngrutu kuwi wis dipasrahké marang Anaké!"* (יוחנן Yochanan [Johannes] 5:22). Een ander misverstand is de opvatting, dat de levenden en de doden op één en dezelfde dag geoordeeld zouden worden, omdat er in 2 Timoteüs 4:1 geschreven staat: *"Ik betuig u nadrukkelijk voor G'd en de Mashiach Yeshua, die levenden en doden zal oordelen..."* Ook in 1 Petrus 4:5 lezen wij: *"...maar zij zullen daarvan rekenschap moeten geven aan Hem, die gereed staat om levenden en doden te oordelen."* - Zowel de levenden alsook de doden zullen eens voor Zijn rechterstoel moeten verschijnen, maar niet op dezelfde dag! Bij een nadere bestudering van de heilige Schriften komen wij namelijk tot de ontdekking dat de levenden vóór (Mt 25:31-46) en de doden ná (Opb 20:11-15) het duizendjarige Messiaanse Vrederijk geoordeeld zullen worden. Als er gesproken wordt over het laatste oordeel, dan moet er immers een eerder oordeel aan voorafgaan. Hier zal ik later nog nader op ingaan. Verder leeft op grond van o.a. Marcus 16:16 bij velen de verkeerde voorstelling dat er op de Dag des Oordeels een scheiding tussen de gelovigen en de ongelovigen plaats zou vinden bij wijze van beloning of veroordeling, omdat daar staat: *"Wie gelooft en zich laat dopen, zal behouden worden, maar wie niet gelooft, zal veroordeeld worden!"* **Surinaams:** *"A sma di bribi èn teki dopu, sa kisi a libi fu tégó. Ma den sma di no wani bribi, o kisi strafu!"* **Hindoestaans:** *"Je tulogke bát biswás kari aur dopu lei, u bac jái. Baki je na biswás kari, u Parmeswar ke saja páiga!"* **Javaans:** *"Sapa sing pretyaya lan dibaptis bakal slamet, nanging sing ora gelem pretyaya bakal disetrap!"* De Bijbel leert ons inderdaad in מתיאח Matityahu [Matthéüs] 25 en חזיון Chizayon [Openbaring] 20 dat er op de Dag des Oordeels sprake is van een scheiding tussen twee groepen, namelijk de rechtvaardigen (schapen) en de onrechtvaardigen (bokken), maar dit is geen scheiding tussen gelovigen en ongelovigen! Beide groepen, zowel de schapen alsook de bokken zijn namelijk ongelovigen, want het geloof wordt hier als oordeelscriterium helemaal niet genoemd. De scheiding tussen de gelovigen en de ongelovigen vindt inderdaad plaats, echter niet tijdens maar reeds vóór יום הדין Yom haDin [de Dag des Oordeels], want volgens יוחנן Yochanan

[Johannes] 5:24 komen de ware gelovigen juist *helemaal niet* in het oordeel: “Voorwaar, voorwaar, ik zeg u, wie Mijn woord hoort en Hem gelooft, die Mij gezonden heeft, heeft eeuwig leven en komt niet in het oordeel, want hij is overgegaan uit de dood in het leven.” **Surinaams:** “Fu tru Mi e taigi un taki: A sma di arki san Mi e taki, èn di bribi ini a Wan di seni Mi kon, abi a libi fu tēgo. A no sa kon ondro a krutu, ma a kmoto fu dede kon na libi!” **Hindoestaans:** “Ham tulogse sac bolila ki je Hamár bát mánke aur Hamár patháwal Wála me biswás kare hai, u hardam khátin sacca jiwán páis hai. U Parmeswar se na alag karal jáiga. U maut ke rasta par se jiwán ke rasta par ái gail hai!” **Javaans:** “Kowé tak omongi sak beneré! Sapa sing ngrungokké tembungku lan pretyaya marang sing ngongkon Aku, wong kuwi nduwèni urip langgeng. Dèkné ora bakal disetrap, awit wis utyul sangka pati lan mlebu ing urip!” In ירוחנן Yochanan [Johannes] 3:18 vinden wij dezelfde strekking: “Wie in Hem gelooft, wordt niet veroordeeld; wie niet gelooft, is reeds veroordeeld, omdat hij niet heeft geloofd in de naam van de eniggeboren Zoon van G’d!” **Surinaams:** “Suma bribi na En, a no sa kon na krutu, ma disi no bribi, en kisi en strafu kba, fu di a no bribi na a nen fu a wan lobi Manpikin fu Gado!” **Hindoestaans:** “Je biswás kare hai ki Parmeswar ke Beta okar kasur ápan uppar leis hai, Parmeswar oke be-kasuri máne hai. Baki je okare me na biswás kare hai, u saja láik hai. U to Parmeswar ke ekahi Beta ke uppar bharosa na karis hai!” **Javaans:** “Sapa sing pretyaya marang Dèkné ora bakal disalahké, nanging sapa sing ora gelem pretyaya kuwi wis disalahké, awit ora pretyaya marang jenengé Anaké Gusti Elohim sing ora ènèng tunggalé!” By the way: gelooft u in de naam van de eniggeboren Zoon van G’d? Deze naam is יְשׁוּעָה Yeshua [Jesjoea] en niet de Griekse variant Ἰησους Iēsous [Jezus]). Conclusie van al deze teksten: Op de Dag des Oordeels vindt er dus wel een scheiding plaats tussen de rechtvaardigen en de onrechtvaardigen, maar niet tussen de gelovigen en de ongelovigen omdat de gelovigen juist helemaal niet in het oordeel komen! Maar is dit niet in strijd met 1 Petrus 4:17? Daar staat immers geschreven: “Want het is nu de tijd, dat het oordeel begint bij het huis G’ds; als het bij ons begint, wat zal het einde zijn van hen, die ongehoorzaam blijven aan het evangelie G’ds?” **Surinaams:** “Bika a ten fu krutu doro kba, èn a o bigin na ini a oso fu Gado. So efu a e bigin na wi fosi, dan fa a sa waka nanga den sma di no wani bribi a Bun Nyunsu fu Gado?” **Hindoestaans:** “Ab to tem ái gail hai ki Parmeswar faisala kariga, aur U masihi logan ke lage suru kariga. Aur jab U ápan ghar wálan ke lage suru kari, tab ketana auro ghabaráhat rahiga ulog khátin jaun okar khus khabar na mánge hai biswás kare!” **Javaans:** “Pantyèn, waktuné wis teka enggoné Gusti Elohim molai ngrutu manungsa lan Dèkné bakal molai nang omahé déwé ndisik, ya awaké déwé iki sing pretyaya. Lah nèk Gusti Elohim molai karo awaké déwé sing pretyaya, lah kaya ngapa bakalé nèk Gusti Elohim bakal ngrutu wong sing pada nampik kabar kabungahané Mashiach!” - Hoe moeten we dit verstaan? Het huis G’ds, dat zijn toch de gelovigen, of niet soms? Jawel! Maar als er elders geschreven staat dat zij niet in het oordeel komen, hoe kan het oordeel dan juist bij hen beginnen? Dat is toch tegenstrijdig, of niet soms? Neen, dat is helemaal niet tegenstrijdig! Er staat namelijk nergens dat je door je geloof alléén behouden zou worden. Daar zit nog iets anders aan vast, namelijk gehoorzaamheid, en dat blijkt juist ook uit bovenstaande tekst. Dat het oordeel begint bij de gemeente wil dus zeggen dat hier sprake is van een soort voorselectie. Er zijn namelijk helaas talrijke gelovigen die wel deel uitmaken van de gemeente en dus van het huis G’ds, maar die niet gehoorzaam zijn aan de wil van de Vader, die Hij door Zijn Tora [wet] en door de woorden van Zijn Zoon Yeshua aan ons heeft bekend gemaakt. ירוחנן Yochanan [Johannes] 3:36 is daar heel duidelijk in: “Wie in de Zoon gelooft, heeft eeuwig leven; doch wie aan de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn G’ds blijft op hem.” **Surinaams:** “A sma di e bribi ini a Manpikin, abi a libi fu tēgo. Ma a sma di no wani du san a Manpikin e taki, no o kisi a libi, bika a atibron fu Gado e tan na en tapu!” **Hindoestaans:** “Ohi khátin je Parmeswar ke Beta me biswás kare hai, u sada ke liye Parmeswar ke sáthe rahiga. Baki je okar Beta ke bát na sune hai, u Parmeswar ke sáth na rahiga. Parmeswar ke gussa hardam okare uppar rahiga!” **Javaans:** “Wong sing pretyaya marang Anaké Gusti Elohim kuwi nduwèni urip langgeng, sing ora gelem pretyaya ora bakal ngrasakké urip iki, nanging bakal nyangga setrapané Gusti Elohim sak terusé!” - Doorslaggevend is hoe dan ook dat wij in Yeshua geloven, dat wel, maar gezien te tegenstelling met wat er in de tweede deel van dit vers op volgt, moeten wij ‘geloven’ wel verstaan in de zin van ‘gehoorzaam’ zijn’, want ook Romeinen 1:5 heeft het immers over de ‘gehoorzaamheid des geloofs’. Er is een gezegde: geloven is een **werkwoord**, en dat is zeker waar, want in יעקובב Ya’aqov [Jacobus] 2:14-18 staat geschreven: “Wat baat het, mijn broeders, of iemand al beweert geloof te hebben, als hij

geen werken heeft? Kan dat geloof hem behouden? Stel, dat een broeder of zuster gebrek heeft aan kleding en aan dagelijks voedsel, en iemand uwer zegt tot hen: Gaat heen in vrede, houdt u warm en eet goed, zonder hen echter van het nodige voor het lichaam te voorzien, wat baat dit? Zo is het ook met het geloof: indien het niet met werken gepaard gaat, is het, op zichzelf genomen, dood. Maar, zal iemand zeggen: Gij hebt geloof en ik heb werken. Toon mij dan uw geloof zonder de werken, en ik zal u mijn geloof tonen uit mijn werken.” **Surinaams:** “Mi brada nanga sisa, wan sma kan taki tak’ a e bribi, ma efu a no de fu si na den sani di a e du, dan a no abi warti. A bribi disi no o man yepi en. Kon un taki wan brada noso wan sisa de na un mindri di no abi krosi fu weri èn a no abi nofo fu nyan. Dan efu wan fu unu sa taigi den taki: Waka bun! Un weri bun fu un skin tan waran, èn un nyan un bere furu! ma dan a no e yepi den nanga den sani san den skin abi fanowdu, sortu yepi a gi den? Na so a de nanga a bribi tu. Efu a no de fu si na den sani san yu e du, dan a bribi dati dede. Wan sma kan taki: Yu e bribi, ma mi e du. Dan mi e piki taki: Sori mi tak’ yu e bribi sondro tak’ a de fu si na san yu e du, dan mi sa sori yu nanga den sani san mi e du tak’ mi e bribi!” **Hindoestaans:** “Bhaai aur bahien log, koi bol sake hai kie: Ham bieswaasie baatie. Bakie djab oe aapan tjaal-tjalan se na dekhaawe hai kie oe bieswaas kare hai, tab okar bieswaas be-kaamiel hai. Ka, toelog sotje hai kie aisan manai aapan bieswaas dwaara paap ke sadja me se batj djaai? Sotj le kie iesaaï bhaai-bahien me se koetj manai ke kapra aur khaaik na rahat. Tabbo toelog me se koi oelogse bolie kie: „Attjha se rahiehe! Barhia kapra pahieniehe! Aur sawaad se khaihe!” bakie toelog oke na deihe djaun tjedj oke djaorie hai. Ka, ie thiek rahat? Bieswaas kare ehie rakam hai. Djab toelogke tjaal-tjalan na dekhaawe hai kie toelog bieswaasie baate, tab toelogke bieswaas bekaamiel hai. Saaït koi bole hai: Koi koi bhala kaam kare hai, aur koi koi bieswaasie hai. Ie ek baat hai.” Tab ham ose boliela: Na, ie na hoi sake hai. Djab koi bieswaasie hai, tab dekhaawe ke tjaahie. Ham toke aapan bieswaas dekhaabe aapan attjha tjaal-tjalan se!” - Als we dus zo ‘te werk’ gaan, dan is het eeuwige leven nu reeds ons deel, maar als wij ongehoorzaam zijn en blijven, (het Griekse duratieve woord ἀπειθῶν apaeithōn, dat ongehoorzaamheid uitdrukt zonder begrenzing in de tijd, duidt namelijk een blijvende houding aan) dan staat ons het tegendeel te wachten, ook al denken wij tot de gemeente te behoren en dus dicht bij de Eeuwige te zijn. De toorn G’ds blijft dan op ons, want in de ogen van de Eeuwige staat ongehoorzaamheid namelijk gelijk aan ongelooft, en derhalve zullen ook gelovigen die menen vrij van de wet te zijn en denken dat het geloof alléén hen zou behouden uiteindelijk toch door de Rechter tot de ongelovigen worden gerekend en zij zullen als zodanig daarover verantwoording moeten afleggen. Het is dus echt letterlijk levensgevaarlijk om zichzelf en vooral ook anderen wijs te maken dat de Tora ofwel de wet zoals zij door christenen wordt genoemd, afgeschaft, ontbonden of buiten werking gesteld zou zijn door Yeshua. Hij zelf zegt, dat dit absoluut niet zo is en Hij geeft de indringende waarschuwing om deze verkeerde gedachte beslist los te laten: “Meent niet, dat Ik gekomen ben om de wet of de profeten te ontbinden; Ik ben niet gekomen om te ontbinden, maar om te vervullen. Want voorwaar, Ik zeg u: Eer de hemel en de aarde vergaat, zal er niet één jota of één tittel vergaan van de wet, eer alles zal zijn geschied. Wie dan een van de kleinste dezer geboden ontbindt en de mensen zo leert, zal zeer klein heten in het Koninkrijk der hemelen; doch wie ze doet en leert, die zal groot heten in het Koninkrijk der hemelen. Want Ik zeg u: Indien uw gerechtigheid niet overvloedig is, meer dan die der schriftgeleerden en Farizeeën, zult gij het Koninkrijk der hemelen voorzeker niet binnengaan!” **Surinaams:** “Un no mu prakseri taki, Mi ben kon fu puru a Wét, ma fu du en! Bika fu tru Mi taki gi un taki: Te na a dei, disi hemel nanga grontapu sa lasi, a moro pikin letre ofu koma fu a Wét no sa lasi, te alasani, disi a buku de taki, kon leti. We, a sma, disi puru wansani fu den gebod dya, awansi a moro pikinwan nomo, én disi de leri suma so tu, en sa de a moro lagi sma na hemelkondre; ma a sma, disi du so leki den gebod de taki, en sa abi bigi nen na hemelkondre! Bika Mi taki gi un taki: Efu a gerechtigheid fu unu no de moro betre, leki di fu den leriman fu a wét nanga di fu den Fariseman, dan un no sa kon na Gadokondre!” **Hindoestaans:** “Tulog na socihe ki Ham aili hai Parmeswar ke kánun aur okar sanesian ke bát ture. Ham na aili hai ture baki pura kare. Ham tulogse satj bolila ki jab lek i dharti aur swarag rahiga Parmeswar ke kánun ke ek acchar na badaliga. Aur dunia aur swarag ke samáp howe se pahile Parmeswar ke sab bát pura hoiga. Je okar kánun ke ek chota tukkara turi aur manai logan ke aise sikhái, u swarag ke ráj me bahut chota mánal jáiga. Baki ja i kánun ke bát mániga aur dusare ke bhi sikháiga, u swarag ke ráj me barka boláwal jáiga! Ham tulogse bolila ki jab tulog ápan jiwán dharam ke parhal wálan aur Farisi logan se auro safa se na bitaihe tab tulog swarag ke ráj me kabhi na bhittar jaihe.” **Javaans:** “Kowé aja pada mikir nèk Aku iki teka arep ngrombak wèt-wèté nabi Moshe [Moses].”

Tekaku iki ora arep ngrombak, ora, nanging Aku malah netepké. Mulané, pada ngertia, suwéné langit lan bumi ijk ènèng, ora bakal ènèng aksara sangka wèté nabi Moshe dityorèk, siji waé ora, nganti tekan rampungé. Mulané, sapa sing nerak salah-sakwijiné wèt mau, senajan sing tyilik déwé lan mulangi wong liya nglakoni sing kaya ngono, wong iku bakal éntuk panggonan sing endèk déwé ing Kratoné Swarga. Nanging sapa sing nglakoni wèté nabi Moshe sak kabèhé lan mulangi liyané nglakoni kuwi kabèh, wong iku sing bakal éntuk panggonan sing duwur ing Kratoné Swarga! Mulané rungokké tembungku iki: Nèk enggonmu nglakoni wèt-wèté nabi Moshe ora ngungkul-ungkuli sing ditindakké karo para guru Kitab lan para Farisi, kowé ora bakal bisa mlebu ing Kratoné Swarga!” (מתתיהו Matityahu [Mathéüs] 5:17-20). Ondanks deze overduidelijke waarschuwing van niemand anders dan Yeshua zelf zijn er toch nog talrijke kerken waar geleerd wordt, dat wij volgens Paulus vrij zouden zijn van de wet en de geboden, die doorgaans gezien worden als een slavenjuk. Maar het is juist diezelfde Paulus, die in Romeinen 7:12 precies het tegenovergestelde geschreven heeft: “Zo is dan de wet heilig, en ook het gebod is heilig en rechtvaardig en goed!” **Surinaams:** “Ma a wèt santa, sosrefi den sani san a wèt e taki. Den de leki fa Gado wani, èn den bun!” **Hindoestaans:** “Ohi se Parmeswar ke kánun kharáb na hai, baki pawitr hai. Okar hukum pawitr, barhia aur sac hai!” **Javaans:** “Nanging senajan wèt-wèt mau jebulé marakké awaké déwé nggawé dosa, aku ora ngomong nèk wèt-wèt kuwi ala, ora para sedulur. Wèt-wèt kuwi tekané sangka Gusti Elohim. Semono uga angger-anggeré Gusti Elohim. Kuwi kabèh bener lan apik kanggo awaké déwé!” - Laten wij ons dus niet wijsmaken dat G'd alles door de vingers ziet omdat wij ‘niet meer onder wet maar onder de genade leven’. Genade is namelijk geen vrijbrief om dan maar niet meer te doen wat G'd van ons vraagt of om juist dat te doen wat Hij verboden heeft. Onder het motto “Wij zijn toch vrij van de wet” eet men nu rustig bloedworst en varkensvlees terwijl G'd het toch echt wel verboden heeft, men viert heidense feestdagen inclusief de daarbij horende heidense symbolen zoals de kerstboom in de kerk terwijl men de Bijbelse feestdagen volledig negeert, men heiligt de heidense zondag in plaats van de door G'd zelf opgedragen Shabat en heeft ook nog het lef om Zijn zegen hierover te vragen. Dat alles en nog veel meer valt onder datgene waarvoor in ירחנן Yochanan [Johannes] 3:36 zo duidelijk wordt gewaarschuwd: “Wie in de Zoon gelooft, heeft eeuwig leven; doch wie aan de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn G'ds blijft op hem.” De Zoon heeft nooit gezegd dat wij vrij zouden zijn van de wet. Integendeel! Hij heeft juist gezegd dat wij ons niet in het hoofd moeten halen om ook maar één van de kleinste geboden te laten vervallen. Alle geboden zijn dus nog steeds van kracht en daar komen wij echt niet onderuit, want in ירחנן Yochanan [1 Johannes] 2:3-6 lezen wij namelijk geheel in overeenstemming met de bovenstaande tekst: “En hieraan onderkennen wij, dat wij Hem kennen: indien wij Zijn geboden bewaren. Wie zegt: Ik ken Hem, en Zijn geboden niet bewaart, is een leugenaar en in die is de waarheid niet...” - Dat geldt dus voor alle geboden, inclusief het vierde gebod: “Onderhoud de sabbatdag, dat jij die heiligt, zoals de Eeuwige, uw G'd, u geboden heeft. Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen, maar de zevende dag is de Shabat van de Eeuwige, uw G'd” (דבריים D'varim [Deuteronomium] 5:12-13).

Gehoorzaamheid en liefde

Wie dus zegt een gelovige te zijn en geheel in overeenstemming met de tien geboden leeft, maar de Shabat niet heiligt omdat hij door zijn kerk is opgevoed in de zondagsheiliging, verstoot dus misschien zonder het zelf te beseffen tegen het vierde gebod, en dat is een ernstige zaak, want in יעקוב Ya'aqov [Jacobus] 2:10 staat geschreven: “Wie de gehele wet houdt, maar op een punt struikelt, is schuldig geworden aan alle geboden.” Maar er zijn nog meer punten om over na te denken: Wie zegt een gelovige te zijn, dus wel geloofd in de G'd van Israël en door het unieke offer van de Joodse Messias Yeshua gebruik maakt van de enige mogelijkheid tot behoudenis, maar niet de hartsgesteldheid bezit om vol overtuiging evenals Rut tegenover G'ds volk Israël te betuigen: “Uw volk is mijn volk en uw G'd is mijn G'd” (רות Rut [Ruth] 1:16), die zit nog vast aan zijn oude wilde stam en is dus nog niet geënt op de edele olijf Israël, waardoor hij ook niet in staat is om de vette sappen uit de wortel op te zuigen, die nodig zijn om in leven te blijven. Wie zegt een gelovige te zijn, maar de Joodse identiteit van de Gemeente niet ziet of erkent, heeft het burgerrecht Israëls niet ontvangen en blijft een vreemdeling voor de huisgenoten G'ds (Efeziërs 2:11-22). Wie zegt een gelovige te zijn, maar Israël niet zegent, kan ook zelf geen zegen in zijn eigen leven verwachten, want G'd heeft in בראשית B'reshit

[Genesis] 12:3 via Avraham aan Zijn volk Israël de belofte gegeven: *“Ik zal zegenen wie u zegenen, en wie u vervloekt zal Ik vervloeken, en met u zullen alle geslachten des aardbodems gezegend worden.”* Hier is sprake van een wisselwerking: zegen voor zegen, vloek voor vloek, maar ook onverschilligheid voor onverschilligheid. Wie zegt een gelovige te zijn, maar wiens geloof niet zichtbaar wordt gemaakt door zijn werken, heeft een dood geloof (יעקוב Ya'aqov [Jacobus] 2:14-26). Wie zegt een gelovige te zijn, maar steeds met zichzelf bezig is, steeds op zijn eigen voordeel bedacht en steeds erop uit is zijn gelijk te behalen, die neme 2 Korinthiërs 5:15 ter harte, waarin geschreven staat: *“En voor allen is Hij gestorven, opdat zij, die leven, niet meer voor zichzelf zouden leven, maar voor Hem, die voor hen gestorven is en opgewekt”* en: *“Indien er dan enig beroep op u gedaan mag worden in de Mashiach, indien er enige bemoediging is der liefde, indien er enige gemeenschap is des geestes, indien er enige ontferming en barmhartigheid is, maakt dan mijn blijdschap volkomen door eensgezind te zijn, een in liefdebetoon, een van ziel, een in streven, zonder zelfzucht of ijdel eerbejag; doch in ootmoedigheid achte de een de ander uitnemender dan zichzelf; en ieder lette niet slechts op zijn eigen belang, maar ieder lette ook op dat van anderen* (Filippenzen 2:1-4). Wie zegt een gelovige te zijn en een beroep doet op de barmhartigheid van de Eeuwige, maar zelf wel onbarmhartig is jegens zijn naaste, kan van G'd geen barmhartigheid verwachten. Vergeving en barmhartigheid van de Eeuwige is gerelateerd aan onze houding tegenover onze naaste. Niet voor niets bidden wij in het 'Onze Vader': *“...en vergeef ons onze schulden gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren”*. Yeshua legt dit principe aan Zijn talmidim [discipelen] uit: *“Toen kwam Keifa [Petrus] bij Hem en zeide: Adoni, hoeveel maal zal mijn broeder tegen mij zondigen en moet ik hem vergeven? Tot zevenmaal toe? Yeshua zeide tot hem: Ik zeg u, niet tot zevenmaal toe, maar tot zeventig maal zevenmaal. Daarom is het Koninkrijk der hemelen te vergelijken met een koning, die afrekening wilde houden met zijn slaven. Toen hij begon te rekenen, werd een voor hem geleid, die tienduizend talenten schuldig was. Omdat hij niet bij machte was te betalen, beval zijn heer hem te verkopen, met zijn vrouw en kinderen en al wat hij bezat, opdat er betaald kon worden. De slaaf wierp zich neder als smekeling en zeide: Heb geduld met mij en ik zal u alles betalen. De heer van die slaaf kreeg medelijden met hem en hij liet hem vrij en schold hem de schuld kwijt. Toen die slaaf wegging, trof hij een zijner medeslaven aan, die hem honderd schellingen schuldig was, en hij greep hem bij de keel en zeide: Betaal wat gij schuldig zijt. De medeslaaf nu wierp zich voor hem neder en bad hem dringend, zeggende: Heb geduld met mij en ik zal u betalen. Doch hij wilde niet, maar ging heen en zette hem gevangen, totdat hij het verschuldigde zou betaald hebben. Toen nu zijn medeslaven zagen, wat er gebeurd was, werden zij zeer verdrietig en gingen hun heer al wat er gebeurd was, mededelen. Toen ontbood zijn heer hem en zeide tot hem: Slechte slaaf, al die schuld heb ik u kwijtgescholden, daar gij het mij dringend hadt gevraagd. Hadt ook gij geen medelijden moeten hebben met uw medeslaaf, zoals ook ik medelijden had met u? En zijn meester werd toornig en gaf hem in handen van de folteraars, totdat hij hem al het verschuldigde zou betaald hebben. Alzo zal ook Mijn hemelse Vader u doen, indien gij niet, een ieder zijn broeder, van harte vergeeft.”* (מתתיהו Matityahu [Mathéüs] 18:21-35). Yeshua verwacht van de ware gelovigen dat zij vergevingsgezind en ook barmhartig zijn, opdat ook zij vergeving en barmhartigheid mogen ontvangen. Wie zegt een gelovige te zijn, maar anderen veroordeelt, zal met het zelfde principe te maken krijgen, waar wij het zonet over hebben gehad, want in מתתיהו Matityahu [Mathéüs] 7:1-2 zegt Yeshua: *“Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt; want met het oordeel, waarmede gij oordeelt, zult gij geoordeeld worden, en met de maat, waarmede gij meet, zal u gemeten worden!”* **Surinaams:** *“No krutu trawan, dan trawan no o krutu yu. Bika tapu a srefi fasi fa yu e krutu trawan, den o krutu yu baka. Èn a srefi marki san yu e teki fu krutu trawan, den o teki fu krutu yu baka!”* **Hindoestaans:** *“Dusare ke uppar faisala na karihe, tab tor faisala bhi na hoiga. Jaise tu dusare ke taulihe aur napihe, oisane tu taulal aur nápal jaihe!”* **Javaans:** *“Aja pada maido liyané, supaya Gusti Elohim ora maido kowé. Awit Gusti Elohim bakal maido kowé manut tyarané enggonmu maido liyané. Lan Dèkné bakal ngukur kowé nganggo ukuran sing mbok kanggokké kanggo ngukur liyané!”* Yeshua verwerpt het veroordelen en kwaadspreken van een broeder of een zuster en Hij benadrukt het belangrijke principe dat hij die oordeelt, zelf geoordeeld zal worden, en wel in diezelfde maat! Dit was onder de Joden reeds een bekende gedachte, die wij ook איוב Iyov [Job] 4:8, משלי Mishlei [Spreuken] 22:8 en Galaten 6:7 tegenkomen: Wat een mens zaait, zal

hij ook oogsten! Wij hebben niet het recht om over een ander te oordelen, want alleen de Eeuwige kan in het hart van een mens kijken. Hij alleen kent de motieven achter de woorden en daden van een ieder en daarom komt alleen aan Hem het oordeel toe. Onze onvolmaaktheid, met name het gebrek aan inzicht in onze eigen fouten, leidt tot een onbarmhartige beoordeling van het gedrag van anderen, en daarom is het voor ons onmogelijk om over een ander te oordelen. Laten wij daarentegen liever bij ons zelf te rade gaan in hoeverre wij een beroep kunnen en mogen doen op de vergeving en barmhartigheid van onze hemelse Vader. Het ontvangen van Zijn vergeving verplicht ons ertoe om zelf ook een vergevingsgezinde houding aan te nemen. Als wij dat niet voor elkaar krijgen, dan halen wij evenals de onbarmhartige dienstknecht alsnog G'ds oordeel over ons. Echte vergeving moet uit het hart komen. Hoe vaak wordt er niet gezegd: "Ik vergeef het wel, maar vergeten kan ik het niet", maar vergeven zonder vergeten is geen vergeving uit het hart. Wie zegt een gelovige te zijn, maar heeft de liefde niet, het baat hem niets, want dat is het namelijk, waar alles om draait! De liefde! Als je dus je naaste écht liefhebt, dan heb je ook de Eeuwige lief, en andersom! In 1 Korinthiërs 13:1-13 kunnen we lezen, dat de liefde het belangrijkste is van alles: *"Al ware het, dat ik met de tongen der mensen en der engelen sprak, maar had de liefde niet, ik ware schallend koper of een rinkelende cimbaal. Al ware het, dat ik profetische gaven had, en alle geheimenissen en alles, wat te weten is, wist, en al het geloof had, zodat ik bergen verzetste, maar ik had de liefde niet, ik ware niets. Al ware het, dat ik al wat ik heb tot spijs uitdeelde, en al ware het, dat ik mijn lichaam gaf om te worden verbrand, maar had de liefde niet, het baatte mij niets. De liefde is lankmoedig, de liefde is goedertieren, zij is niet afgunstig, de liefde praat niet, zij is niet opgeblazen, zij kwetst niemands gevoel, zij zoekt zichzelf niet, zij wordt niet verbitterd, zij rekent het kwade niet toe. Zij is niet blijde over ongerechtigheid, maar zij is blijde met de waarheid. Alles bedekt zij, alles gelooft zij, alles hoopt zij, alles verdraagt zij. De liefde vergaat nimmermeer; maar profetieën, zij zullen afgedaan hebben; tongen, zij zullen verstommen; kennis, zij zal afgedaan hebben. Want onvolkomen is ons kennen en onvolkomen ons profeteren. Doch, als het volmaakte komt, zal het onvolkomene afgedaan hebben. Toen ik een kind was, sprak ik als een kind, voelde ik als een kind, overlegde ik als een kind. Nu ik een man ben geworden, heb ik afgelegd wat kinderlijk was. Want nu zien wij nog door een spiegel, in raadselen, doch straks van aangezicht tot aangezicht. Nu ken ik onvolkomen, maar dan zal ik ten volle kennen, zoals ik zelf gekend ben. Zo blijven dan: Geloof, hoop en liefde, deze drie, maar de meeste van deze is de liefde!"*

Surinaams: *"Awinsi mi e taki den tongo fu libisma nanga di fu den engel, ma mi no abi lobi, dan mi sten de leki wan broko tutu, noso wan kopro preti. Awinsi mi e taki san Gado gi mi fu taki, èn mi sabi ala kibritori nanga ala sani di de fu sabi, awinsi mi abi nofo bribi fu puru wan bergi na en presi, ma mi no abi lobi, dan mi no de noti. Awinsi mi gi tra sma ala sani san mi abi fu den nyan, èn mi gi sma mi skin fu bron, ma mi no abi lobi, a no o yepi mi noti. Lobi abi langa pasensi, lobi abi bunfasi. A no e dyarusu, a no e prodo, èn a no e meki bigi. Lobi no e du sani di no fiti nanga trawan. A no e suku en eigi bun nomo, a no e kisi atibron es'esi, èn a no e tan memre a ogri san wan trawan du. A no e prisiri te sani no e psa nanga leti, ma a e breiti nanga sani san tru. Lobi e tapu ala sani, a e tan bribi, a e tan howpu, èn a e tan hori pasensi. Lobi noiti o kba. Ma fu taki san Gado gi yu fu taki, dati o kon na wan kba. Taki ini difrenti tongo no o de moro. Sabi o kon na wan kba. Bika wi sabi sani af'afu, èn te wi e taki san Gado gi wi fu taki, wi e taki en af'afu. Ma te ala sani kon de leki fa a mus de, dan ala den sani san ben de af'afu, no o de moro. Di mi ben pikin, mi ben e taki leki wan pikin, mi ben e denki leki wan pikin, èn mi ben e taki fu sani leki wan pikin. Ma now di mi kon bigi, mi poti a fasi fu wan pikin na wan sei. Bika now wi e luku na ini wan spikri, èn sani no de so krin. Ma te a dei doro, wi o si ala sani fesi nanga fesi. Now mi sabi sani af'afu nomo, ma te a dei doro, mi o sabi ala sani dorodoro, soleki fa Gado sabi mi. Dri sani de san e tan: bribi, howpu nanga lobi. Ma a moro prenspari wan fu den dri disi na lobi!"*

Hindoestaans: *"Mán le ki ham sab insán aur pari ke bhása batiaiti. Baki jab ham dusar ke pyár na karab, tab ham jaise ek bhadar-bhadar bajáwe wála ghat rahiti jaun kháli halla macáwe hai. Aur mán le ki ham Parmeswar ke nám se okar sanesa batái paiti, aur ki ham sab gyán ke bát janti aur samajhti. Bhi soc le ki ham Parmeswar par etana biswás karti ki ham ápan bát se pahár hatái sakti. Baki tabbo jab ham dusar ke pyár na karab, tab ham kuch láik na báti. Hoi sakat ki ham ápan sab kuch garib dukhia ke bát deiti, aur ki ham ápan dehi deiti jaráwe khátin. Tabbo jab ham dusare ke pyár na karab, tab hamár khát u kuch faida na rahi. Je dusare ke pyár kare hai, u manai log se na háre hai. U dáyálu hai aur jaran na kare hai. U apane ke bisál na samjhe hai aur motái na kare hai. Jaun insán pyár kare hai, u koi ke dil na dukháwe hai. U na kháli ápan sukh khoje hai, ápan dil me kapat na rakhe hai aur dusare ke chama kare hai. Jaun*

manai pyár kare hai, oke anniái na accha lage hai, baki u khusi howe hai jab koi saccái se rahe hai. Je pyár kare hai, u dusar ke bacáwe hai aur hardam bharosa kare hai. U kabhi himmat na háre hai baki sab sahe hai. Ek din Parmeswar ke sanesa pura hoike mit jái aur dusar bhása na jaruri rahiga. Aur jaun hamlog ab jánila, u na hardam kámil rahiga. Baki pyár hardam rahiga. Abbe hamlog Parmeswar ke kháli thora se jánila aur okar nám se kháli thora mani bát batái sakila. Baki jaun abbe kuch báki hai, u ekdam pura hoi jáiga. Jab ham chota rahili tab ham ek larka ghat batiát aur sohcicár karat rahili. Baki ab ham barka hoi gaili aur hamár larka ke soc-samajh chut gail. Aisane i sáit hamlog na thik se samajh páila, baki ek din hamlog ápan ákhi se dekháb. Abbe hamme kam-buddhi hai, baki u din ham oke pura taur se jánab jaise u hamme jáne hai. Ohi se kháli biswás, bharosa aur pyár hamesa rahiga. Aur i tino me se pyár sab se barka hai!”

Javaans: “Para sedulur, senajan aku bisa ngomong sak ènèngé basané manungsa lan basané mulékat pisan, nanging nèk aku ora nduwé katrésnan, tembungku kaya gong sing mbrebeki kuping lan kaya lontyèng sing pating klonèng. Senajan aku bisa nampa tembungé Gusti Elohim kanggo manungsa lan bisa mangertèni kaweruh kabèh sing disimpen karo Gusti Elohim lan bisa mangertèni sembarang sing kenèng dingertèni lan senajana aku nduwé pengandel sing gedé sampèk bisa nyurung gunung, nanging nèk aku ora nduwé katrésnan, aku ora ènèng ajiné blas. Senajan kabèh nduwéku tak kèkké kanggo ngrumati wong sing mlarat lan awakku pisan tak kèkké bèn diobong, nanging nèk aku ora nduwé katrésnan, kabèh mau ora kanggo gawé. Katrésnan kuwi sabar lan gemati, ora mèri, ora sombong lan ora gemunggung. Katrésnan ora kurang-ajar lan ora nggolèk menangé déwé; ora gampang ketyentok lan ora ngendem salahé liyané ing ati. Katrésnan ora seneng marang barang ala, nanging seneng marang kabetyikan. Katrésnan kuwi ora tau simplak, nanging pretyaya, ngarep-arep lan sabar terus. Katrésnan kuwi ora ènèng entèké. Tembung-tembung sing sangka Gusti Elohim namung kanggo sedilut, basa kasukman bakal mandek lan pangerti bakal ilang. Awit pangerti lan tembung sangka Gusti Elohim sing dikèkké marang awaké déwé iki durung sak kabèhé, nanging mbésuk nèk awaké déwé wis dadi siji karo Gusti, awaké déwé bakal ngerti sak kabèhé. Pangertiné awaké déwé saiki bakal ora ènèng tegesé blas. Dongé aku ijik botyah, omonganku, pangrasaku lan pikiranku ya kaya botyah. Nanging saiki, sakwisé aku diwasa, aku wis ora kaya ngono menèh. Saiki pangertiku lan kapinteranku ya mundak. Semono uga, saiki awaké déwé weruhé namung lamat-lamat, kaya nang katya reget kaé. Nanging mbésuk awaké déwé bakal adèp-adèpan lan bisa weruh sing mat. Pangertiné awaké déwé saiki namung setitik, nanging mbésuk aku bakal ngerti sak kabèhé, kaya enggoné Gusti Elohim ngerti marang aku. Telung prekara iki bakal ènèng terus, yakuwi: pretyaya, pengarep-arep lan katrésnan. Nanging sing penting déwé ya katrésnan!” - Je kunt nog zo vroom zijn en over alle gaven van רוח הקדש Ruach haQodesh [de Heilige Geest] beschikken, maar als je de liefde niet hebt, heeft het voor G'd geen enkele waarde. Laten we dit goed tot ons doordringen! Yeshua heeft alle 613 Mitz'vot [geboden] uit de Tora samengevat in dit ene: de liefde! Sha'ul [Paulus] schrijft dit ook in zijn brief aan de Galaten: “Want gij zijt geroepen, broeders, om vrij te zijn; gebruikt echter die vrijheid niet als een aanleiding voor het vlees, maar dient elkander door de liefde. Want de gehele Tora [wet] is in één woord vervuld, in dit: gij zult uw naaste liefhebben als uzelf!”

Surinaams: “Brada nanga sisa, Gado kari unu fu un de fri. Ma un no mus teki a fri disi fu du san a sondufasi fu unu e firi fu du. Ma nanga lobi un mus dini makandra. Bika ala sani san a wèt e taki, yu kan poti ini a wortu disi: Yu mus lobi tra sma soleki fa yu lobi yusrefi!”

Hindoestaans: “Bháí log, tulog boláwal gaile rahile dharam ke kánun, hukum aur nem se chutkára páwe khátin. Aur i chutkára kám me na lów ápan lálíc pura kare ke, baki prem se ek dusare ke saháita kar. Kánun bhar chota rup me likhal hai ki: Ek dusare ke pyár kar jaise apane ke!”

Javaans: “Nanging kowé, para sedulur, kowé kuwi wis dipanggil karo Gusti Elohim supaya kowé dadi wong merdéka, ora usah nglakoni wèt-wété agama. Mung waé, ora dumèh kowé merdéka terus kowé arep sak karepé. Kamerdékaan kuwi aja digawé jalaran kanggo ngumbar kesenangan. Malah apiké kowé pada tulung-tinulung nganggo katrésnan. Pantyèn tenan, nèk kowé nglakoni barang siji iki, kowé nglakoni wété Gusti Elohim kabèh. Barang siji sing kudu mbok lakoni kuwi ya iki: Trésna marang liyané kaya enggonmu trésna marang awakmu déwé!” (גלתיים Galatijim [Galaten] 5:13-14). Hij citeert hiervoor een uitspraak van Yeshua: “Toen de P'rushim [Farizeeën] gehoord hadden, dat Hij de Tzadujim [Sadduceeën] tot zwijgen had gebracht, kwamen zij bijeen, en één van hen, een wetgeleerde, vroeg, om Hem te verzoeken: Rabbi, wat is het grote gebod in de Tora [wet]? Hij zeide tot hem: Gij zult de Eeuwige, uw G'd, liefhebben met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw verstand. Dit is het grote en eerste gebod. Het

tweede, daaraan gelijk, is: *Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. Aan deze twee geboden hangt de ganse wet en de profeten.*” **Surinaams:** “*Di den Fariseiman yere tak’ Yeshua tapu a mofo fu den Saduseiman, den kon makandra. Dan wan fu den di ben sabi a wèt bun, kon na Yeshua fu tesi En. A aksi En taki: Rabbi, sortu wan fu den wèt na a moro prenspari wan? Yeshua piki en taki: Yu mus lobi Masra, yu Gado, nanga yu heri ati, nanga yu heri sili, èn nanga yu heri ferstan. A dati na a fosi wèt èn na a moro prenspari wan. Ma wan trawan de di prenspari leki a fosiwan. A dati e taki: Yu mus lobi tra sma soleki fa yu lobi yusrefi. Ala sani san Moshe [Moses] nanga den profeiti leri unu, de ini den tu wèt disi.*” **Hindoestaans:** “*Jab Farisi log sunis ki Yeshua Sadusi log ke muh band kar deis hai, tab usab ekatthahoike okar lage áil. Usab me se ekgo dharam ke kánun ke parhal wála mángis oke bát se phasáwe. U puchis: Rabbi ji, Parmeswar ke kánun me sab se barka hukum kaun hai? Tab Yeshua bolis: Prabhu tor Parmeswar hai aur toke cáhi oke dil bhar se, tan-man se aur ápan sab buddhi se prem kare ke. I sab se barka aur pahila hukum hai. Dusara hukum ohi ke barábar hai. Toke cáhi ek dusare ke apane ghat cáhe ke. Parmeswar ke sára kánun aur okar sanesian ke sab likhal bát i dui hukum ke bise me hai.*” **Javaans:** “*Kadung para Farisi krungu nèk Gusti Yeshua wis nylakepké wong Saduki, terus pada nglumpuk. Enèng siji, sakwijiné guru Kitab, arep ngenèng Gusti Yeshua nganggo pitakonan ngéné: Guru, wèt sing endi nang Kitab sing gedé déwé? Gusti Yeshua semaur: Wèt sing gedé déwé ya iki: Kowé kudu trésna marang Gusti Elohimmu sak atimu, sak nyawamu lan nganggo sak ènèngé pikiranmu. Iku wèt sing gedé déwé lan sing penting déwé. Wèt liyané sing uga penting kaya sing ndisik kuwi ya iki: Trésnaa marang pepadamu kaya enggonmu nrésnani awakmu déwé. Kabèh wèt-wété nabi Moshe [Moses] lan sing diwulangké karo para nabi liyané tibané ya nang wèt loro kuwi.*” (מתת'יהו Matit'yahu [Matthéüs] 22:34-40). Ook Ya'aqov [Jacobus] schrijft in zijn brief hetzelfde: “*Indien gij echter de koninklijke wet vervult naar het schriftwoord: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf, dan doet gij wel.*” (יעקב Ya'aqov [Jacobus] 2:8). Opnieuw worden wij geconfronteerd met de teksten: “*En hieraan onderkennen wij, dat wij Hem kennen: indien wij Zijn geboden bewaren. Wie zegt: Ik ken Hem, en Zijn geboden niet bewaart, is een leugenaar en in die is de waarheid niet...*” en: “*Wie in de Zoon gelooft, heeft eeuwig leven; doch wie aan de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn G'ds blijft op hem*” (1 Johannes 2:3-6 en Johannes 3:36).

Ernstig zelfonderzoek

Het is aan de tijd om ons af te vragen: Ben ik wel aan de Zoon gehoorzaam? Bewaar ik Zijn geboden en die van Zijn Vader wel? Heb ik eigenlijk wel mijn naaste lief als mijzelf? Heb ik echt een levend geloof, dat door mijn werken zichtbaar is? Leef ik inderdaad echt niet meer voor mijzelf, maar voor Yeshua? Kan ik inderdaad vol overtuiging tegen een Jood zeggen: “*uw volk is ook mijn volk*”, of wil ik alleen maar vrijblijvend zeggen: “*uw Gd is mijn G'd*”? Ben ik wel geënt op de edele olijf Israëel of zit ik nog vast aan mijn heidense stam, waarvan ik nog afgeknapt moet worden? Heb ik het burgerrecht Israëls ontvangen of ben ik nog steeds een vreemdeling voor de huisgenoten G'ds? Behoor ik wel tot de gemeente van Yeshua, die straks wordt opgenomen om voor eeuwig bij de Heer te zijn of behoren wij tot degenen waarvan Hij in מתת'יהו Matityahu [Matthéüs] 7:22-23 zegt: “*Velen zullen te dien dage tot Mij zeggen: Here, Here, hebben wij niet in uw naam geprofeteerd en in uw naam boze geesten uitgedreven en in uw naam vele krachten gedaan? En dan zal Ik hun openlijk zeggen: Ik heb u nooit gekend; gaat weg van Mij, gij werkers der wetteloosheid.*” - Laten wij er ernst mee om ons zelf te onderzoeken of in tegenstelling van het bovenstaande van ons gezegd zal worden: “*Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, wie Mijn woord hoort en Hem gelooft, die Mij gezonden heeft, heeft eeuwig leven en komt niet in het oordeel, want hij is overgegaan uit de dood in het leven.*” **Surinaams:** “*Fu tru Mi e taigi un taki: A sma di arki san Mi e taki, èn di bribi ini a Wan di seni Mi kon, abi a libi fu tégó. A no sa kon ondro a krutu, ma a kmoto fu dede kon na libi!*” **Hindoestaans:** “*Ham tulogse sac bolila ki je Hamár bát mánke aur Hamár patháwal Wála me biswás kare hai, u hardam khátin sacca jiwán páis hai. U Parmeswar se na alag karal jáiga. U maut ke rasta par se jiwán ke rasta par ái gail hai!*” **Javaans:** “*Kowé tak omongi sak beneré! Sapa sing ngrungokké tembungku lan pretiyaya marang sing ngongkon Aku, wong kuwi nduwèni urip langgeng. Dèkné ora bakal disetrap, awit wis utyul sangka pati lan mlebu ing urip!*” (יוחנן Yochanan [Johannes] 5:24). Stel het niet uit, want de tijd is kort en onze Bruidegom is op komst...